

Radu PĂIUȘAN
(Universitatea de Vest
din Timișoara) | **Aspecte ale alegerilor din noiembrie
1946 în județul Timiș-Torontal**

Abstract: (Aspects of the November 1946 elections in Timiș-Torontal County) The year 1946 was, par excellence, marked by the parliamentary election, imposed by the Allies, the date of which was changed several times. Benefiting from the longest electoral campaign and imposing – on the list of the Bloc of Democratic Parties – leading figures of this new alliance, the Communist Party, which led it from the shadows, spent colossal sums, against the background of generalized poverty, in the hope of winning the elections honest. The communists used a huge propaganda apparatus, as well as a series of administrative measures aimed at ensuring their success, proceeding with the abolition of the Senate, existing since 1864, but also with a series of harassments against the opposition, both at the central level and local, which often took violent forms. Despite countless abuses, the alliance lost the elections to the National-Peasant Party led by Iuliu Maniu, but opted for the Soviet „solution” to solve the problem: reversing the numbers and destroying the evidence. The „winning” of the elections by the communists and their satellites, of course with the contribution of their „companions” (the National Liberal Party – Gheorghe Tătărescu and the National Peasant Party – Anton Alexandrescu) opened the way to the full conquest of political power, at the end of 1947, together with the forced abdication of King Mihai I and the proclamation of the Romanian People's Republic, following the Soviet model.

Keywords: *Romanian Communist Party, Bloc of Democratic Parties, National Peasant Party – Maniu, National Liberal Party – Brătianu, Banat.*

Rezumat: Anul 1946 a fost, prin excelență, marcat de scrutinul parlamentar, impus de Aliați, a cărei dată a fost modificată de câteva ori. Beneficiind de cea mai lungă campanie electorală și impunând – pe lista Blocului Partidelor Democratice – figuri de prim rang ale acestei noi alianțe, Partidul Comunist, care o conducea din umbră, a cheltuit sume colosale, pe fondul sărăciei generalizate, în speranța câștigării alegerilor în mod cinstit. Comuniștii au folosit un uriaș aparat propagandistic, precum și o serie de măsuri administrative menite să le asigure succesul, procedând și la desființarea Senatului, existent încă din 1864, dar și la o serie de șicane la adresa opoziției, atât la nivel central, cât și local, care au îmbrăcat, deseori, forme violente. În pofida abuzurilor nenumărate, alianța a pierdut alegerile în fața Partidului Național-Țărănesc condus de către Iuliu Maniu, dar a optat pentru „soluția” sovietică de rezolvare a problemei: inversarea cifrelor și distrugerea dovezilor. „Câștigarea” alegerilor de către comuniști și sateliții lor, desigur cu aportul „tovarășilor de drum” (Partidul Național Liberal – Gheorghe Tătărescu și Partidul Național Țărănesc – Anton Alexandrescu) a deschis calea spre cucerirea deplină a puterii politice, la sfârșitul anului 1947, odată cu abdicarea forțată a regelui Mihai I și proclamarea Republicii Populare Române, după model sovietic.

Cuvinte-cheie: *Partidul Comunist Român, Blocul Partidelor Democratice, Partidul Național Țărănesc-Maniu, Partidul Național Liberal-Brătianu, Banat.*

Anul 1946, aproape în totalitatea sa, a fost un an „electoral” pentru Partidul Comunist Român. S-au elaborat „strategii” din cele mai diverse, incluzând printre acestea șantajul, teroarea, diversiunea, intimidarea, toate cu sprijinul generos al Moscovei.

Interesul față de Partidul Social-Democrat a fost cel de anexare al acestuia, iar față de partidele politice istorice, de înlăturare a lor din viața politică activă, pentru ca, mai apoi, să le desființeze. De fapt, politica Partidului Comunist Român, care aplica doctrina sovietică, era aceea de a deveni singurul partid de pe scena vieții politice. Se opunea, vehement, oricărei dezbateri, era „alergic” la criterii, iar promotorii altor idei decât cele ale comuniștilor erau catalogați ca „reacționari”.

De fapt, Partidul Comunist Român și, implicit, Moscova, nu doreau aceste alegeri, dar au trebuit să le accepte, pentru a salva aparențele și a-și ascunde adevăratele intenții față de viitorul pe care-l preconizau României (Scurtu, Buzatu 1999).

Se poate spune și că aceste alegeri au fost o „concesie” din partea lui Stalin făcută Aliiaților, care doreau, cu orice preț, organizarea – în România postbelică – a unor alegeri parlamentare „libere și nestingherite” (Frunză 1990, 259).

Guvernele occidentale, în unanimitate, au dorit acest lucru, probabil pentru a avea conștiința împăcată că au întreprins ceva în folosul democrației românești, pentru salvarea ei (Frunză 1990, 259).

Motivul imediat pentru care comuniștii au trebuit să accepte alegerile era necesitatea recunoașterii, de către Aliiați, a guvernului Groza, condiție necesară pentru a fi primiți la masa tratativelor păcii.

„Episodul” social-democrat a marcat înlăturarea celei mai mari piedici. Restul oportuniștilor au venit singuri, fără eforturi, pe listele comune ale Partidului Comunist. În fruntea lor se afla Gheorghe Tătărescu, cu partidul său, al burgheziei „progresiste și democratice” (Frunză 1990, 259).

La 15 iulie 1946 a fost publicat, în Monitorul Oficial, textul legii nr. 560 privind alegerile. Dintre prevederile acestui act legislativ, care cuprindea 18 articole, se remarcă unele inovații. Cea mai importantă (*art. 1*) prevedea că „Reprezentanța Națională, care exercita puterea legislativă în colectiv cu regele, va fi alcătuită dintr-un singur corp, Adunarea Deputaților”, fiind eliminat Senatul. *Articolul 2* prevedea că au dreptul de a alege cetățenii români în vârstă de cel puțin 21 de ani împliniți, iar de a fi aleși, de la 25 de ani în sus. Pentru prima dată obțineau drept de vot și femeile.

Articolul 3 consemna eliminarea „primei electorale”, iar deputații, având un mandat de 4 ani, erau aleși pe circumscripții electorale prin vot universal, egal, direct și secret. În total, Adunarea se compunea din 406 membri, dintre care 30 din București, iar restul din țară.

Articolul 14 consemna că niciun deputat nu poate fi urmărit sau arestat pentru opiniile și voturile exprimate în exercițiul mandatului său (Onișoru 1996, 232).

De asemenea, legea consemna că sunt nedemni de a fi alegători sau aleși „cei condamnați pentru crime de război... miniștrii, subsecretarii de stat, secretarii generali, prefecții de județ și de poliție, primarii care au funcționat de la 6 septembrie 1940 până

la 23 august 1944, cu excepția celor care erau funcționari publici și a conducătorilor partidelor”.

Prin această prevedere, Partidul Comunist a reușit să-l înlăture pe Ion Mihalache de pe listele de candidați pentru alegerile din 1946 (Frunză 1990, 287).

Desființarea Senatului era, aparent, o măsură administrativă. La o analiză mai amănunțită se constată că Senatul reprezenta, pentru comuniști, un pericol permanent, nu numai pentru ratificarea alegerilor, ci și pentru puterea executivă, în general. Era o piedică serioasă în instituirea conducerii societății de către partidul unic. Astfel, Senatul a fost desființat, fără niciun scrupul, deși fusese instituit de către Alexandru Ioan Cuza (Frunză 1990, 288).

În ciuda protestelor și opoziției față de această măsură, hotărârea comuniștilor a rămas neclintită. Mai mult, comuniștii au susținut, pe un ton răspicat, că „Adunarea (Deputaților – *n.n.*) reprezenta elementul progresului, pe când Senatul era cuibul conservatorismului” (Frunză 1990, 289).

Erau excluse, de la vot, importante categorii sociale care ar fi votat împotriva Blocului Partidelor Democratice. Emil Bodnăraș, având, la 6 noiembrie 1946, o convorbire cu un consilier al Ambasadei U.R.S.S. din București, îi declara acestuia că Blocul Partidelor Democratice spera să obțină 55-65% din voturile reale, dar să-și adjudece 90%, cu ajutorul acelor posibilități „pe care le oferă legea electorală” (Mioc 2007, 44).

Între 2 iulie și 19 noiembrie 1946, ziua alegerilor, Blocul Partidelor Democratice a organizat peste 30.000 de întruniri, la care au participat aproximativ 10 milioane de cetățeni. Adunările populare și propaganda din ziare, reviste și afișe electorale erau folosite împotriva liderilor partidelor de opoziție. Erau lansate numeroase lozinci, precum: „Pe acești strigoi ai trecutului, pe acești speculatori ai mizeriei îi vom stârpi, definitiv, de pe tabloul forțelor politice ale țării noastre la 19 noiembrie”; „Maniu și Brătianu vor să răpească, din nou, drepturile și libertățile câștigate cu atâta jertfă”; „Cetățeni! Maniu și Brătianu vor să pregătească un nou război, pentru a cauza noi jertfe și suferințe... votați Soarele” (Mioc 2007, 46).

Sigla electorală a Blocului Partidelor Democratice era *Soarele*.

Este greu de precizat de unde au dispus comuniștii de acele fonduri fabuloase, pentru o campanie electorală mastodont, într-o țară aflată în suferință, cu economia ruinată de război și de plățile către Uniunea Sovietică.

O altă politică dusă de P.C.R. a fost de a împiedica opoziția să aibă o campanie electorală. Astfel, în Banat, la 4 august 1946, în plasa Lipova, de unde era originar liderul național-țăranist Sever Bocu, au fost trimiși 200 de muncitori ceferiști de la Timișoara, și un număr egal de la Arad, pentru a împiedica Congresul „Partidului Manist” (SJANT, fond *C.R.B. P.C.R. (1944-1947)*, d. 16/1946, f. 45).

Paralel, Partidul Comunist a început să pregătească oameni care erau „buni oratori, cunoșteau problemele expuse” și puteau să facă propagandă în favoarea partidului.

În perioada premergătoare alegerilor, comuniștii au sufocat populația cu materiale de propagandă variate. S-au difuzat 4.189.000 de broșuri (aproximativ o broșură la 4 locuitori), 6.673.000 de afișe și lozinci, 2.725.000 de placaje colorate, 28 de milioane de fluturași, 8.600.000 de caricaturi ale opoziției. La acestea se adaugă manifestările la care au participat 800 de echipe de teatru, 397 de echipe artistice, 779 de coruri, 253 de fanfare, 45 de orchestre, 160 de echipe de dans și 47 de caravane cinematografice. Au mai fost difuzate 100 de diapozitive, 240 de matrițe cu lozinca „Votați Soarele!”, pentru ziare (lozincile imprimate cu ajutorul acestor matrițe, pe ziduri și garduri, nu au fost numărate), 500.000 de insigne ale Blocului Partidelor Democratice etc (Frunză 1990, 290).

În Banat s-au ținut adunări publice, la Timișoara și în alte orașe, pe cartiere, în fabrici, în întreprinderi și pe stradă. La manifestațiile de la Lugoj au participat și membrii guvernului, în frunte cu dr. Petru Groza și Gheorghe Gheorghiu-Dej. La Timișoara, la Palatul Cultural, Teohari Georgescu, ministrul Afacerilor Interne, a vorbit intelectualilor. Uneori, campania electorală a atins culmi nebănuite. Documentele arată o mobilizare generală care cuprindea întreg orașul (Timișoara), case, străzi, cartiere și sectoare. Soțiile membrilor de partid erau îndemnate să meargă, din casă în casă, cu broșuri, pentru a învăța femeile cum să voteze. Se anunțau următoarele: „La sate vom trimite întreaga conducere a Frontului Plugarilor” sau „Femeile vor fi scoase din producție, pentru a face muncă de instruire” (A.N.S.J.T., fond C.R.B. P.C.R. (1944-1947), d. 37/1946, f. 32).

S-au scos din producție, în Timișoara (A.N.S.J.T., fond C.R.B. P.C.R. (1944-1947), d. 23/1946, f. 32):

- În sectorul I – 200 de echipe;
- În sectorul II – câte 30 de îndrumători zilnic, care, marțea și vinerea, vorbeau în piețe;
- În sectorul III – 45 de echipe de îndrumători;
- În sectorul IV – 230 de echipe zilnic;
- În sectorul C.F.R. – 15 echipe.

Pentru ziua alegerilor s-a stabilit o manifestație generală, pe 17 noiembrie 1946, unde s-a impus un plan general de mobilizare după cum urmează (A.N.S.J.T., fond C.R.B. P.C.R. (1944-1947), d. 1/1946, f. 129):

- Sectorul I – responsabil: Gubranschi Ioan;
- „Helicon” – responsabil: Barai S.;
- „Romitex” – responsabil: Bashoff;
- Prefectură – responsabil: Mișa;
- Justiție – responsabil: Obeanu;
- Penitenciar – responsabil: Gorun;
- Telefoane – responsabil: Moțiu;
- Primărie – responsabil: Iancu;
- Universitate – responsabil: Sergiu;
- Librărie – responsabil: Pop;

- Apărarea Patriotică: Granz.

Toți cei consemnați erau obligați să fie prezenți în instituțiile respective, în ziua alegerilor, la ora 9.

În urma alegerilor, B.P.D. a obținut „strălucita victorie a democrației românești” cu următorul rezultat (Mioc 2007, 50):

Pe țară: voturi exprimate – 6.823.928;

voturi anulate – 92.655.

Pe partide: B.P.D. – 4.766.630 voturi (83,8%);

Uniunea Populară Maghiară (U.P.M.) – 569.651 (7%);

P.N.Ț. (Maniu) – 879.927 (7,97%);

P.N.L. (Brătianu) – 259.306 voturi;

Partidul Țărănesc-Democrat (P.Ț.D.) (Nicolae Lupu) – 156.750 voturi;

Partidul Social-Democrat Independent (Constantin-Titel Petrescu) – 65.528 voturi.

În Banat, mai precis în județul Timiș-Torontal, au fost obținute următoarele rezultate oficiale: B.P.D. – 131.483 voturi;

P.N.Ț. (Maniu) – 22.970 voturi;

P.N.L. (Brătianu) – 8.207 voturi;

P.S.D.I. (Titel Petrescu) – 21.115 voturi.

Din județul Timiș-Torontal au fost aleși, ca deputați, următoarele persoane:

- Teohari Georgescu (P.C.R.);

- Eugenia Rădăceanu (P.S.D.);

- Miloș Todorov (Frontul Plugarilor);

- Ilie Toma (P.N.L.-Tătărescu);

- Iosif Rangheț (P.C.R.);

- Carol Pirovschi (P.S.D.);

- Anton Alexandrescu (P.N.Ț.-Alexandrescu);

- Gheorghe Bulz (Frontul Plugarilor);

- Emil Cinghiță (P.S.D.);

- Gheorghe Apostol (Confederația Generală a Muncii);

- Sever Bocu (P.N.Ț.-Maniu).

Partidele de opoziție au contestat rezultatul alegerilor, P.N.Ț. hotărând ca deputații săi să nu participe la lucrările Parlamentului. După alegeri, Petru Groza s-a debarasat și de cei doi miniștri ai opoziției (Hațieganu și Romniceanu).

Conform datelor apărute după 1989, rezultatul alegerilor din 1946 a fost falsificat de P.C.R.

În încheiere, prezentăm tabelul care cuprinde rezultatele oficiale obținute la secțiile de votare din județul Timiș-Torontal, în anul 1946 (Mioc 2007, 52):

Nr. crt.	Secția de votare	B.P.D.	Lista indepen dentă nr. 1	Lista indepen dentă nr. 2	U.P.M.	P.N.Ț .	P.N.L .	P.S.D.I.
1.	BUZIAȘ	811	-	-	207	37	12	7
2.	DRAGȘINA	1 447	-	-	88	32	-	135
3.	NIȚCHIDORF	2 238	21	33	125	10	569	21
4.	OTVEȘTI	781	14	12	273	94	76	23
5.	CHEVEREȘ	1 362	-	-	-	73	105	117
6.	RACoviȚA	1 048	4	5	4	298	58	12
7.	CHIZĂTAU	2 042	26	20	50	85	273	57
8.	BRESTOVĂȚ	1 347	14	19	36	50	149	47
9.	CIACOVA 1	1 664	6	8	22	80	8	3
10.	CIACOVA 2	2 193	7	20	14	64	105	36
11.	GIERA 1	608	29	18	439	761	156	45
12.	GIERA 2	51	-	1	-	20	1	-
13.	LIEBLING	1 291	24	22	11	25	252	41
14.	PETROMAN	1 161	17	6	6	245	131	13
15.	DETA	347	14	5	640	216	121	28
16.	BREȘTEA	1 363	23	8	100	279	177	27
17.	DEJANI	1 974	29	16	13	62	165	47
18.	SOCA	1 432	7	6	179	564	101	26
19.	MORAVIȚA	97	2	2	4	32	1	-
20.	BANLOC	124	-	-	2	13	5	1
21.	GĂTAIA	1 831	5	6	134	105	61	23
22.	GHERTENIȘ	1 153	1	9	170	106	152	33
23.	JIMBOLIA 1	1 385	34	17	229	233	199	82
24.	SÂNGEORGE	1 848	21	16	84	10	38	81
25.	TORMAC	1 630	26	13	85	59	104	41
26.	GIULVĂZ	1 212	5	5	24	385	94	39
27.	IVANDA	1 482	12	8	73	463	64	67
28.	OTELC	206	18	12	1 241	152	36	28
29.	RĂUȚI	413	14	11	458	368	17	37
30.	RUDNA	830	14	8	591	412	62	36
31.	FOENI	70	-	-	1	1	1	1
32.	JIMBOLIA 2	79	32	32	1 078	339	44	88
33.	IECEA MARE	2 149	25	14	31	350	8	16
34.	CĂRPINIȘ	1 094	42	17	291	569	83	57
35.	CENEI 1	1 021	19	10	127	410	146	47
36.	GOTTLOB	750	12	1	43	426	5	11
37.	CENEI 2	76	-	-	-	-	-	-

38.	LENAUHEIM	64	-	-	-	-	-	-
39.	JIMBOLIA 3	155	-	-	-	-	-	-
40.	LIPOVA 1	2 620	1	1	-	205	24	12
41.	BOBDA	279	16	7	45	418	281	59
42.	CHELMAC	1 709	12	9	20	47	222	116
43.	SECAȘ	755	5	8	9	314	80	20
44.	ȘIȘTAROVĂȚ	1 694	1	1	20	126	19	9
45.	FIBIȘ	1 574	1	-	54	480	86	6
46.	LIPOVA 2	390	-	-	2	8	1	2
47.	PERIAM	1 625	-	-	102	289	101	35
48.	MUNAR	732	-	2	293	338	70	6
49.	ȘANDRA	997	26	8	136	380	29	24
50.	VARIAȘ 1	2 258	10	30	80	42	4	10
51.	VARIAȘ 2	2 945	13	8	80	86	54	34
52.	SÂNPETRU MARE	1 499	29	17	26	551	169	38
53.	RECAȘ 1	955	22	16	618	621	110	59
54.	RECAȘ 2	1 780	7	11	30	40	106	17
55.	BENCECUL DE SUS	861	3	3	44	234	43	8
56.	REMETEA MARE	1 171	18	19	105	3	62	25
57.	STANCIOVA	1 513	3	5	302	162	30	42
58.	SÂNNICOLA UL MARE 1	1 429	15	10	314	582	26	21
59.	SÂNNICOLA UL MARE 2	1 204	13	8	186	302	11	17
60.	BEȘENOVA VECHE	1 022	34	31	355	317	73	102
61.	CENADUL MARE	1 411	10	8	89	369	128	39
62.	CHEGLEVICI	211	15	13	780	353	61	36
63.	VULCANI	1 237	26	5	133	240	52	35
64.	SÂNNICOLA UL MARE 3	402	-	1	-	1	-	-
65.	BECICHEREC UL MIC	1 838	16	6	24	148	16	13
66.	CHIȘODA	140	11	3	9	53	61	23
67.	MOȘNIȚA	1 293	7	7	526	368	207	21
68.	GIARMATA	1 902	12	6	538	343	29	23
69.	PARȚA	247	14	10	315	797	233	35

70.	SĂCĂLAZ	1 397	21	32	177	309	43	54
71.	GELU	1 015	5	2	31	195	28	5
72.	ORȚIȘOARA	663	10	4	52	357	180	35
73.	MAILAT	92	1	8	1 259	410	106	14
74.	PIȘCHIA	1 561	-	-	2	63	889	21
75.	SATCHINEZ	1 448	13	6	81	400	66	30
76.	VINGA	1 344	18	10	120	72	116	42
	TOTAL	87 336	928	659	13 830	17 542	7 385	2 479

În concluzie, având sprijinul necondiționat al Moscovei, comuniștii români au reușit să „câștige” alegerile sub „umbrela” Blocului Partidelor Democratice, acaparând și puterea legislativă. Pentru a nu se afla, vreodată, rezultatele reale ale scrutinului, au preferat să distrugă sau, pe alocuri, să ascundă listele cu opțiunile electoratului, câteva dintre acestea fiind descoperite imediat după Revoluția din Decembrie 1989 și publicate sub formă de articole, studii sau chiar cărți.

Referințe bibliografice

- SJANT, fond C.R.B. P.C.R. (1944-1947) = Serviciul Județean Timiș al Arhivelor Naționale, fond *Comitetul Regional Banat al Partidului Comunist Român (1944-1947)*.
- Frunză, Victor. 1990. *Istoria stalinismului în România*. București: Editura Humanitas.
- Mioc, Eugen. 2007. *Comunismul în Banat (1944-1965)*. Volumul I. Timișoara: Editura Excelsior Art.
- Onișoru, Gheorghe. 1996. *Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947)*. București: Editura Fundația Academia Civică.
- Scurtu, Ioan, Buzatu, Gheorghe. 1999. *Istoria românilor în secolul XX (1919-1948)*. București: Editura Paideia.